

VU Research Portal

Narratives of meaningful endurance.

Sloutjes, J.

2017

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Sloutjes, J. (2017). *Narratives of meaningful endurance. The role of sense of coherence in health and employment of ethnic minority women*. [PhD-Thesis - Research and graduation internal, Vrije Universiteit Amsterdam].

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

NEDERLANDSE SAMENVATTING

Vrouwen van Turkse, Marokkaanse en Surinaamse afkomst in Nederland hebben vaker gezondheidsproblemen en zijn vaker werkloos. Gezondheidsproblemen zijn een belangrijk obstakel voor betaalde arbeid. Desondanks worden gezondheidsproblemen vaak niet meegenomen in de verklaring van groepsverschillen in arbeidsparticipatie. In dit proefschrift onderzoek ik de onderzoeksvraag; 'Kan de Sense of Coherence verklaren hoe en waarom sommige eerste en tweede generatie migranten vrouwen kunnen blijven werken ondanks hun gezondheidsproblemen?' Door gebruik te maken van de theorie van de Sense of Coherence (SOC), probeer ik de dominante focus op risico factoren en tekortkomingen om te buigen naar een focus op succes factoren en mogelijkheden.

Maar wat is nu eigenlijk de Sense of Coherence? De Sense of Coherence, of SOC in het kort, is een algemene kijk op het leven en bestaat uit 3 componenten. *Comprehensibility* is het geloof dingen gebeuren op een ordelijke en voorspelbare manier en het gevoel dat je de gebeurtenissen in jouw leven kan overzien. *Manageability* is het geloof dat je de hulpbronnen hebt om situaties aan te pakken en dat je met verschillende situaties om kan gaan. *Meaningfulness*, ten slotte, is het geloof dat dingen in het leven de moeite waard zijn en dat je geeft om de dingen die in jouw leven gebeuren.

Gezondheid en arbeidsparticipatie van migrantenvrouwen

Dit proefschrift biedt belangrijke inzichten in de gezondheid en arbeidsparticipatie van eerste en tweede generatie migrantenvrouwen. Ten eerste laten de resultaten zien dat gezondheidsproblemen een vaak vergeten obstakel zijn voor de arbeidsparticipatie van eerste en tweede generatie migrantenvrouwen. Deze vrouwen lijken een dubbel kwetsbare positie in te nemen, met zowel meer gezondheidsproblemen en een oververtegenwoordiging onder werklozen. Desalniettemin bieden de bevindingen van dit proefschrift ook redenen voor een positievere kijk.

Ten eerste blijken sociale contacten het negatieve effect van gezondheidsproblemen op arbeidsparticipatie af te zwakken. Sociale contacten verminderen het negatieve effect van gezondheidsproblemen op arbeidsparticipatie door het bieden van sociale steun en het prettige gevoel te geven onderdeel te zijn van een hechte sociale groep. Dit beschermende effect is wel afhankelijk van het aspect van sociale contacten wat wordt bekeken en van de etnische afkomst van de persoon. Zo heeft de kwantiteit van contact een beschermend effect voor autochtone Nederlanders en het aantal sociale contacten en sociale contacten met dezelfde etnische afkomst een positief effect voor Marokkaanse Nederlanders. Voor Turkse Nederlanders vond ik geen beschermend effect van hechte sociale contacten. Ik beargumenteer dat deze etnische verschillen in het beschermende effect van sociale contacten verklaard zouden kunnen worden door

culturele verschillen in sociale normen.

Vrijwilligerswerk blijkt ook bij te kunnen dragen aan de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en de empowerment van migrantenvrouwen. (Verplicht) vrijwilligerswerk wordt in Nederlands gebruikt als een beleidsmaatregel om inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en empowerment te vergroten. Ik vond dat dit inderdaad het geval was, maar dat door twee wederzijds versterkende redenen dit leidt tot 'disempowerment'. Ten eerste blijkt vrijwilligerswerk bijna nooit te leiden tot betaalde arbeid doordat werkgevers vrijwilligerswerk niet zien als echte werkervaring. Ten tweede blijkt de sterke focus op betaalde arbeid als ultieme vorm van integratie te leiden tot een gebrek aan erkenning van migrantenvrouwen als actieve burgers, wat vervolgens vaak leidt tot disempowerment. De resultaten laten zien dat de dubbele beleidsdoelen van (verplicht) vrijwilligerswerk om verschillende voorwaarden vragen, wat vaak leidt tot het niet behalen van de gestelde beleidsdoelen.

Ten slotte blijken vrouwen uit de vicieuze cirkel tussen gezondheidsproblemen en werkloosheid te kunnen ontsnappen door het zinvol reconstrueren van moeilijke ervaringen. Vrouwen kunnen de negatieve kettingreactie doorbreken door zich te richten op de betekenis en bedoeling van moeilijkheden. Ik noem dit type narratief een *narrative of meaningful endurance*, die worden gekarakteriseerd door structuur, auteurschap en zinvolle reconstructie, in tegenstelling tot de tegenhanger, *narratives of non-directional distress*. Ten slotte bleek dat een sterke SOC vrouwen in staat stelt om zo'n narrative of meaningful endurance te construeren en hen helpt de negatieve spiraal tussen gezondheidsproblemen en werkloosheid te doorbreken.

De Sense of Coherence theorie

Dit proefschrift biedt nieuwe inzichten over de theorie achter en de toepassing van de Sense of Coherence. Ondanks de populariteit van deze theorie, weten wij eigenlijk verrassend weinig over hoe een sterke SOC zich eigenlijk ontwikkelt. De resultaten van dit proefschrift laten zien dat het ervaren van continuïteit en het ervaren van een balans tussen overvraagd en ondervraagd worden bijdragen aan de ontwikkeling van een sterke SOC. Daarnaast ontdekte ik dat naast het hebben van zeggenschap, het helpen van anderen en religie ook bijdragen aan de ontwikkeling van een sterke SOC. Migratie en integratie kunnen de ontwikkeling van een sterke SOC bedreigen. Desondanks kunnen verschillende hulpbronnen, zoals religie, een collectief narratief en sociaal kapitaal, de ontwikkeling van een sterke SOC beschermen. Onverwacht vond ik dat tweede generatie migranten een significant lagere SOC hebben dan eerste generatie migranten, met name door problemen met thuisgevoel, botsende sociale normen en stereotypen.

SOC wordt verondersteld cross-cultureel toepasbaar te zijn. Als deze veronderstelling

niet klopt kunnen verschillen in de sterkte van SOC of het effect van SOC tussen groepen onder- of overschat worden. Mijn resultaten laten zien dat SOC inderdaad toepasbaar is op verschillende culturele groepen, maar dat onderzoekers extra voorzichtig moeten zijn als zij SOC gebruiken in niet-Westerse groepen.

Verschiedende voorgaande studies laten zien dat SOC een positief effect op verschillende gezondheid-gerelateerde uitkomsten heeft. Maar, *hoe* SOC werkt en via welke mechanismen is tot nu toe nog niet onderzocht. In dit onderzoek ontdekte ik dat de constructie van een levensverhaal (of narratief), en voornamelijk *narratives of meaningful endurance*, één van de mechanismen is hoe SOC werkt. Daarnaast is SOC als algemene oriëntatie op het leven tot nu toe alleen gebruikt om uitkomsten met betrekking tot gezondheid te verklaren. Ik verwachtte dat SOC, als algemene oriëntatie op het leven, ook andere uitkomsten dan gezondheid zou kunnen verklaren. De bevindingen van dit proefschrift laten zien dat SOC ook een belangrijke rol kan spelen in het verklaren van uitkomsten in arbeidsparticipatie. Deze bevindingen openen nieuwe mogelijkheden om nieuwe toepassingen van SOC theorie te bestuderen.

Samenvattend, de grote hoeveelheid gezondheidsproblemen onder migrantenvrouwen hoeft niet per sé de weg naar arbeidsparticipatie te blokkeren. Een sterke Sense of Coherence (die bijdraagt aan het ontsnappen van de vicieuze cirkel tussen gezondheidsproblemen en werkloosheid), sociale contacten en (verplicht) vrijwilligerswerk kunnen migrantenvrouwen helpen om te werken ondanks hun gezondheidsproblemen. Desondanks laat dit onderzoek ook zien dat migratie en integratie de ontwikkeling van een sterke SOC juist kunnen bedreigen. Ik adviseer in dit proefschrift daarom om technieken die bijdragen aan de versterking van SOC toe te voegen aan bestaande interventies. Dit zal niet alleen bijdragen aan een sterkere SOC en een betere gezondheid, maar ook tot betere arbeidsmarktintegratie en het mogelijk maken te blijven werken ondanks gezondheidsproblemen.